



# RAZLOZI KRŠTAVANJA DJECE U NAS

---

Andrija Kopilović

---

U ovom se izlaganju želim ograničiti isključivo na pastoralno opažanje kroz 15 godina rada na istoj župi. Jednako tako želim upozoriti da se ovim pitanjem nisam bavio znanstveno; nisam čak pokušavao sebi ni dovoljno pojasniti pojedine fenomene. Nisam se bavio dubljom analizom. Radio sam i svoje dojmove pokušao pokupiti, srediti i iznijeti. Želja mi je da to bude mali doprinos za daljnja istraživanja na tom području i mali doprinos na tom polju o kome je relativno malo pisano u nas a čini mi se da je neobično važno. Još jedno upozorenje: župa je na rubu jednoga grada u provinciji, višenacionalna je i višekonfesionalna. Stanovnici su velikim dijelom radnici i ratari. Svijet nije jako bogat i nema na teritoriju župe jača grupa intelektualaca. Čini mi se da su ove „ograde“ potrebne kako se od ovoga članka ne bi očekivalo više nego što on namjerava dati. Iznesene se stvari mogu analizirati, pokušati protumačiti, no jedno je sigurno i na to se mora računati: one se danas tako događaju i dobro je uzeti u razmatranje i takvo pastoralno zapažanje.

Naime, riječ je o krštenju djece u našim župskim zajednicama. Kada sam došao na župu, još je bila praksa „dijete što prije krstiti“. Znači, nekoliko dana nakon poroda *netko* je došao i donio dijete na krštenje. Nikakva na-

java nije trebala. Za vrijeme mise svećenik je u crkvi, „prije podne je u župnom uredu“ i moglo se doći s novorođenčetom i obaviti krštenje, zimi u sakristiji a ljeti u crkvi. U crkvi nisam ni imao pravi *krsni studenac*. Na krštenje je obavezno dolazio kum (kuma) i možda otac ili netko od staraca, najčešće baka. Obavili smo formalnosti u uredu a onda prešli u crkvu i bez puno tumačenja obavili obred krštenja. Nakon dva–tri tjedna ponekad je dolazila majka na blagoslov, tj. *uvod*. Eto, takav je bio običaj, barem kod starijeg svijeta. Krštenje je redovito *prošlo* bez velikog odjeka u obitelji a pogotovo u zajednici vjernika. U prvoj godini katehiziranja redovito smo započimali katehizaciju i pričali o krštenju. („Ti si Božje dijete“). Krsni simboli u obitelji nisu postojali. Rijetko se kad slavio rođendan, krsni dan gotovo nikada a imendan pokatkad. Našim katolicima nikada nije bilo jasno što im to pravoslavni susjedi slave na „krsnu slavu“. Tako je to išlo godinama, barem u župu u koju sam ja dospio kao mlad svećenik.

Nakon Drugog vatikanskog sabora mnoge su se stvari polako počele mijenjati. Prva prilika za krsnu katehezu postao je blagdan Kristova krštenja, iako u svojoj biti taj blagdan spada u bogojavljenku poruku. No, trebalo se nešto

govoriti i o krštenju, ili bolje, govorilo se nešto o krštenju. Kada je uveden Novi red krštenja došla je *velika promjena*. Sjećam se sastanaka sa svećenicima, diskusija, kombinacija, prijedloga, i moram sa žalošću ustvrditi da se o mnogim stvarima još ni do danas nismo *dogovorili* nego se župa od župe prilično razlikuje. No, ta razlika nije problem ako postoji samo u nekim običajima, ali kada je na uštrb kvalitete čina, onda nije dobro, jer mnogi odoše linijom manjeg otpora. U dogovaranjima pastoralnih radnika osjećala se želja da se učini nešto da bude i ljepše i bolje, ali se nisu složili u čemu bi to bilo. Neki su se zadovoljili s onim minimalnim: obavljaju krštenje po novom obredniku na narodnom jeziku „u svako doba dana i noći”, bez zajednice, ranijeg susreta i bez potrebnog tumačenja. Ako želim biti istinit, onda je veliki dio pastoralaca u svemu tako postupio. Oni *najrevniji* uveli su obvezatnu krsnu katehezu i to za roditelje, kumove pa i šire članove obitelji. Ta kateheza je barem u dva susreta. Krste pod misom, nedjeljom u zajednici. Predaju krsne simbole: košuljicu, svijeću i diplomu. Pohađaju obitelj novorođenčeta. Priređuju se i u obitelji velika krsna slavlja. Treći dio pastoralnog klera radio je po onoj *kakokomu*. Onim *redovitim* vjernicima priređuju svečana krštenja, drugima malo manje svečana, a djecu onih kojima to ne znači puno krste *prema želji obitelji*. Ovo je moje iskustvo. Mislim da nije puno drukčije ni u drugim gradovima gdje nema jasnih pastoralnih dogovora i planova. A gdje ih ima?

U ovakvoj pastoralnoj situaciji nadoše se vjernici: neki oduševljeni, neki ogorčeni a većina zbunjena. Počela je *velika trka* po gradu: jedni onamo „gdje je najljepše”, drugi onamo „gdje se najmanje traži”. Tek poneki shvatiše da je najbolje u svojoj župi i u dogovoru sa župnikom. No, ipak se na razini grada uspjelo dogovoriti da se krštenje treba ranije najaviti, da se za krštenje održi barem jedna krsna kateheza kao priprava, da se krsti pred zajednicom i da se bez razloga vjernici „ne sele od župnika do župnika”.

U takvom stanju ja bih sada postavio pitanje: koji su stvarni razlozi da danas roditelji (ili netko u obitelji) traži krštenje djeteta? Pođimo

od onih najčešćih. Kada im postavljam to pitanje, redovito se zbune. Pitaju kakvo je to pitanje, pa barem je to jasno! Ali ako ipak zahtijevam da formuliraju odgovor, najčešće kažu: „Pa mi smo kršćani, mi smo kršteni, neka i naše dijete bude. Sada dok ga mi odgajamo, želimo tako a kasnije kako ono hoće.” Još češće odgovaraju: „Ja sam u toj vjeri rođena pa neka bude i moje dijete.” To nije loš odgovor kad bi iza njega stajala duboka svijest stvarne pripadnosti toj zajednici u koju se stupa krštenjem. No, u većini slučajeva nema te svijesti, nego se krštenje svodi redovito na puki običaj: „Takav je kod nas običaj.” S ljudima koji dolaze s takvim motivima može se započeti razgovor. Ima barem nekakav temelj da se počne nešto graditi. Krštenje dolazi dogovoriti redovito baka ili netko iz obitelji. Primam tu vijest i počinjem dogovor o tome kada će moći doći otac i majka i kumovi „da se porazgovorimo”, tj. da se pripremimo barem jednom katehezom. Tada slijedi mnoštvo isprika: „On radi.” „Ona se slabo osjeća.” „Daleko nam je.” „Nema tko paziti na dijete.” Itd. Kada ja izjavim da sam spreman u bilo koje doba dana ili noći, slijedi odgovor: „A da li je to baš nužno potrebno?” ili „Može li se bez toga?” Ako ustrajem kod svojih stavova i konačno ponudim mogućnost da ću sam doći k njima kući, onda redovito slijedi odgovor: „Pa nastojat ćemo mo doći.” I dođu.

Velik dio mladih roditelja traži krštenje za svoju djecu jer su ih na to nagovorili njihovi stariji. Kada pitam za razlog, odgovaraju: „Znate, moja je mama pobožna pa ona to jako želi.” Takvi redovito nisu još crkveno vjenčani. Kad bih počeo s uvjetom da se trebaju prvo vjenčati, onda bih ih rijetko ikada više dobio. Odu do župnika koji to ne pita. Pastoralno sam naučio da nakon krštenja u svečanom raspoloženju dogovorim s njima vjenčanje, zapišem ih u knjigu zaručnika i onda redovito pođe na bolje. No i kod takvih ne odustajem od obvezne priprave kroz krsnu katehezu.

Treću grupu čine oni koje vodi nekakvo praznovjerje ili strah da bi se djetetu moglo što dogoditi. Oni dolaze u župu kao u stranu kuću. Puni su straha i neizvjesnosti. Pristaju na sve. Gotovo ništa ne znaju o Crkvi i redovito nisu u crkvi vjenčani. To su početni kandidati za kate-

kumenat, iako su kršteni. Slušaju pažljivo i s takvima imam dobro iskustvo. Barem su otvoreni za sve što im je novo. Ali malo ih je koji stvarno nastave dolaziti na pouke i postaju *svjesni vjernici*.

U posebnu grupu spadaju oni koji žele *tajno* krstiti svoju djecu. Rijetko su to oba roditelja i da oba roditelja imaju razlog za tajnost. Najčešće je to žena koja želi dati krstiti dijete a da to muž ne sazna. Nikako to ne žele pred zajednicom, nego tajno i uz prisustvo samo *najvažnijih*: majka, kumovi i sestre u župi. Redovito žele krštenje običnim danom. Rijetko su tu oba roditelja prisutna. Razlog: ili je jedan od roditelja druge vjere, ili je ateista, ili se boji zbog poznatih razloga. Kod ovih ima velik dio onih koji su i vjenčani tajno u crkvi; to su kod nas redovito iz redova intelektualaca.

Konačno ima jedan dio vjernika (na žalost velika manjina) koji točno znaju što žele. Oni se na krštenje spremaju još prije rođenja. Krštenje dolazi prijaviti redovito otac. Na pripravu dolaze rado i svjesno. Krštenje slave svečano i pod mismo. Tom zgodom redovito pristupaju sakramentima ispovijedi i pričesti. Dolaze na misu i krštenje i daljnji članovi rodbine. To je događaj prvoga reda za sve prisutne. Kod ovih se isplati malo dulje zadržati. U ovu skupinu, barem u mojoj župi, spadaju oni koji su išli redovito na katehizaciju ne samo kao djeca nego i na susrete mladih. Oni su se za vjenčanje spremali kroz tečaj pripreve za brak. Iza vjenčanja dolaze u crkvu i aktivni su. Povezani su sa zajednicom i sa svećenikom. Nije rijedak slučaj da su takvi oni koji su se spremajući za brak imali prilike temeljitije upoznati s vjerom ili su prošli katekumenat. Nisu to uvijek djeca iz dobrih kršćanskih obitelji, iako je velika većina takva; među njima ima pravih obraćenika. No redovito su to oni koji su katehizirani i u odrasloj dobi. Moje iskustvo je gotovo bez iznimke: svjesni su vjernici samo oni koji su redovito prošli katehizaciju i u odrasloj dobi ili koji su prošli katekumenat.

Što nakon svega ovoga reći? Čini mi se da se kod nas pastoralnih radnika još nije dogodila promjena mentaliteta. Čini mi se da je neizostavno da pastoralni radnik zna *što hoće*. Sama sakramentalizacija nije dovoljan razlog da egzis-

tiram kao svećenik. U vezi s krštenjem mora se dogoditi promjena mentaliteta u tom smislu da se taj sakrament dijeli s punom sviješću i odgovornošću i nas djelatelja i onih koji ga traže. U *tom slučaju ona kateheza (ili kateheze) koje Obrednik predviđa kao pripravu nikada ne smije izostati*. Duboko sam uvjeren da će stvari iz dana u dan ići nagore ako to ispustimo. Puno puta se pita: što u tim katehezama reći ili razgovarati? Na našem je jezičnom području nešto o tome pisano i objavljeno. Trebamo se čuvati želje da tada sve kažemo i sve obratimo. No, barem tragom samog obreda možemo navijestiti osnovne istine kršćanstva koje sam obred krštenja navješćuje i daje. Taj susret treba organizirati da postane ugodan. Da bude doživljaj već na razini susreta ljudi. Zaboravljamo da je to prilika razbiti mnoge predrasude i s ljudima uspostaviti kontakt a onda porasti do zajedničkoga puta prema doživljaju vjere. Treba biti spreman na sva moguća izigravanja, ali strpljiv i razborit uvijek i svagda. Nikada nas ta igra ne smije izbaciti i umoriti pa makar „pucali” od nutarnjeg jada. Naime, postoji opasnost da katkada zatvorimo vrata a da i ne mislimo da smo ih zatvorili za svagda. Čini mi se da u prvom susretu ne smijemo biti prezahtjevni ali niti popustljivi i neozbiljni. Svaki susret prihvatiti a onda graditi polako i koliko se može. Drugo, što mi se čini jako važnim, jest ovo: u zajednici vjernika govoriti o ovom sakramentu, poučavati, katehizirati i odrasle. Zajednica mora sudjelovati. Svjesno i pobožno. Trebamo polako odgajati sebi suradnike—laike koji će moći poći kućama i u razgovoru u obitelji puno toga protumačiti, zasjeđočiti i pripremiti. Mislim da nam je suradnja s laicima na tom području nezaobilazna. Treće: treba se dobro sabrati i promisliti kako organizirati slavlje krštenja. Na velikim župama to ne može biti svake nedjelje i pod svakom misom. Možda je razborito jednom mjesečno imati misu s krštenjem. Možda je dobro i opravdano imati krštenje u zajednici uz koji drugi liturgijski čin, npr. služba krštenja cjelovito i uz prisustvo manjega broja vjernika. No nikada, osim kada je teški razlog, obavljati krštenje bez Crkve, to jest bez zajednice. Nikada žuriti i obavljati taj čin „uz put”. To je jedan od temeljnih sakramenata. Kako može

biti na rubu života zajednice? Konačno, mislim da i nakon krštenja treba održati vezu sa obitelji. Ne nametljivo ali...

Htio bih se vratiti na početak. Ovako je u gradu. Vjerojatno je na selu lakše. Ali u gradu treba postojati zajednički dogovor o radu, nastojanju i katehizaciji. Nema napretka dok ne shvatimo da je *katehizacija odraslih* redoviti način pastoralnog poslanja Crkve. Treba naglasiti kolika je važnost *tečaja priprave na brak* i konačno koliko je važan *katekumenat*. No to nije samo posao župnika nego je to poslanje cijele zajednice. Polako osvješćivanje potrebno je i moguće. Ništa ne rezati i gaziti. Na veliku većinu stvari može se nadograditi ali polako,

suradnički strpljivo i s jasnim planom. No prvi plan je na polju redovite kateheze djece, mladih i odraslih.

Ova zapažanja nisu htjela biti nikakva tužaljka a osobito ne lekcija. Ali moramo se zamisliti nad činjenicom da je krštenja sve manje, da mnogi dožive krštenje samo kao neku ceremoniju, ili ništa ne dožive, da je kod vjernika slaba svijest o ovom sakramentu i da se nalazimo u velikim pastoralnim teškoćama iz kojih će jedva koji pojedinac isplivati. Zajedno bismo ipak nešto mogli učiniti. Mislim da je u redu da je „Kateheza” dala prostor i za ovakvo pastoralno razmišljanje, jer je put „iz” upravo preko katehizacije.